

Scenariusz zajęć

nr 3

Autor: Jarosław Chodźko

Temat: Projekt mapy tematycznej poświęconej udziałowi Wojska Polskiego w misjach wojskowych NATO

Poziom: IV etap edukacyjny, szkoła ponadgimnazjalna, klasy I - III, poziom rozszerzony

Cele

- Uczeń wskazuje propozycje rozwiązań lokalnych, regionalnych i globalnych problemów środowiskowych, demograficznych i gospodarczych, zgodnych z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz opartych na równoprawnych zasadach współpracy między regionami i państwami.
- Uczeń zdobywa informacje oraz rozwija i doskonali umiejętności geograficzne, wykorzystując wszystkie dostępne (w tym najnowsze) źródła informacji, pomiary i obserwacje bezpośrednie; potrafi selekcjonować i przetwarzać informacje do prezentacji wybranych zagadnień.

Uwaga: szczegółowy opis możliwych do wybrania celów i treści nauczania wynikających z obowiązującej podstawy programowej zawiera **Załącznik 1**.

Na co uczeń powinien zwrócić uwagę (tzw. *Nacobezu*)

Nauczysz się:

- wskazać na mapie: państwa członkowskie NATO, kraje w których Wojsko Polskie uczestniczy w misjach wojskowych sił sojuszniczych NATO,
- wyjaśnić przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata,
- klasyfikować mapy ze względu na różne kryteria,
- zastosować wybrane metody kartograficzne do prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego,
- wykorzystać technologię informacyjno-komunikacyjną w celu pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i prezentacji informacji geograficznych w postaci odpowiednio opracowanej mapy.
- wyjaśnić pojęcia: misja humanitarna, misja stabilizacyjna, kontyngent wojskowy, odwzorowanie kartograficzne, odkształcenia kartograficzne, skala/podziałka, kartogram, kartodiagram, sygnatura.

Pytanie kluczowe: ***Gdzie, w jakiej roli i dlaczego Wojsko Polskie uczestniczy w misjach NATO?
W jaki sposób, stosując metody kartograficzne, można zaprezentować temat udziału Wojska Polskiego w misjach?***

Czas: 3-4 h

Materiały:

Co najmniej 10 stanowisk komputerowych z dostępem do Internetu przez 3-4h zajęć.

Dostęp do komputera, rzutnika i ekranu lub multitalbicy przez 3-4h zajęć.

Mapy polityczne: Świat, Europa, Azja, Afryka. Atlasy geograficzne lub historyczne.

Papierowe: losy do losowania – 3 komplety z numerami od 1 do 5.

Kartki do głosowania w kolorach: czerwony, żółty, zielony – 30 kompletów.

Kopie Materiałów 2.1 i 2.2 – 15 kompletów w formacie A4.

Miejsce:

Szkolna pracownia komputerowa (3-4 h)

Metody:

Analiza materiałów źródłowych, analiza wady i zalety (lub +/-), prezentacje, dyskusja, ćwiczenia z wykorzystaniem map konturowych i tematycznych, ćwiczenia z wykorzystaniem dostępnych edytorów map do samodzielnego zaprojektowania w wersji elektronicznej mapy tematycznej.

Wskazówki metodyczne.

Scenariusz może być wykorzystany, do podsumowania cyklu zajęć poświęconych mapie, na zajęciach Geografii poziomu rozszerzonego w liceum i technikum. Z powodzeniem może być realizowany na zajęciach dodatkowych z Geografii w gimnazjum.

Realizacja scenariusza wymaga praktycznego stosowania zasad konstruktywizmu w dydaktyce, a w tym konsekwentnego zastosowania elementów oceniania kształtującego. Oznacza to, że na zajęciach dominującą rolę odgrywa wysoka aktywność i samodzielność zespołów współpracujących ze sobą uczniów. Rolą nauczyciela jest pomoc organizacyjna i moderowanie zachodzących procesów uczenia się uczniów, poprzez pomoc w formułowaniu pytań właściwych z punktu widzenia efektywnej realizacji celów zajęć oraz w ewaluacji.

Rezultatem takiego podejścia może być sytuacja, w której działania uczniów obejmą cele/wymagania i treści wykraczające poza założenia zaplanowane przez nauczyciela. Pomocna w takim wypadku może być, na etapie przygotowań do zajęć i ich ewaluacji, szczegółowa **analiza wymagań podstawy programowej geografii na IV etapie kształcenia**. Możliwy jest elastyczny wybór spośród możliwych szczegółowych celów i treści podstawy programowej tych, które pozwolą na realizację głównych celów nauczania przedmiotu. Przykład takiej analizy zawiera **Załącznik 1**.

Ze względu na ograniczoną liczbę godzin Geografii w planie nauczania, niektóre z zaplanowanych zagadnień można zrealizować na lekcjach WOS i informatyki, których zakresy podstawy programowej korelują z tematyką zaplanowanych w scenariuszu wymagań i treści. Wymaga to odpowiedniego skoordynowania planu zajęć we współpracy z nauczycielami tych przedmiotów.

Należy zadbać o to, aby uczniowie samodzielnie wyszukujący informacje wykorzystali do prowadzonych analiz aktualne, wiarygodne i rzetelne źródła naukowe dotyczące tematu.

Użyteczne w tym zakresie może być opracowanie autorstwa **Roberta Kupieckiego** pt. **Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego** wskazane poniżej, jako **Źródło nr 1**.

Z zasadami organizacji zajęć z wykorzystaniem metod aktywizujących wraz ze wskazówkami organizacyjnymi można zapoznać się analizując wskazane poniżej **Źródła nr 2** autorstwa Edyty Brudnik i innych pt. **Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie**.

Do organizacji zajęć należy odpowiednio zaadaptować, w zależności od warunków, załączone do scenariusza materiały pomocnicze 2.1 i 2.2. **Załączniki 2 i 3**.

Przebieg zajęć

Lekcja 1 w pracowni komputerowej

Wprowadzenie

1. Wyjaśnienie uczniom, że lekcja rozpoczyna cykl 3-4 lekcji, którego rezultatem będzie projekt samodzielnie wykonanej mapy tematycznej, ilustrującej udział Wojska Polskiego w misjach wojskowych NATO.
2. Pogadanka heurystyczna dotycząca polskich misji wojskowych w XXI wieku (5 minut)
Pytania pomocnicze:
 - *Czy ktoś ze znanych wam osób uczestniczył w międzynarodowych misjach wojskowych prowadzonych przez Wojsko Polskie w XXI wieku? (Kto? Wskaż na mapie gdzie? Kiedy? W jakiej roli? Dlaczego?)*
 - *Czy ktoś z osób wam znanych uczestniczył w misji wojskowej sił sojuszniczych NATO? (Kto? Wskaż na mapie gdzie? Kiedy? W jakiej roli? Dlaczego?)*
 - *Które z map dostępnych w atlasach i Internecie okazały się użyteczne w prezentacji tematu i dlaczego?*
3. Wspólne z uczniami sformułowanie pytania kluczowego i zagadnień, na które należy zwrócić szczególną uwagę (w/w Nacobezu). (10 minut)

Pytanie kluczowe: *Gdzie, w jaki sposób i dlaczego Wojsko Polskie uczestniczy w misjach NATO? W jaki sposób zaprezentować temat udziału Wojska Polskiego w misjach NATO z zastosowaniem mapy tematycznej?*

Pytanie pomocnicze: *Czego powinniśmy się dowiedzieć, aby udzielić odpowiedzi na pytanie kluczowe?*

Przykłady zagadnień, które należy wyjaśnić

1. *Jakie są przyczyny zaangażowania wojsk NATO w konflikty poza granicami państw NATO?*
2. *Gdzie, kiedy i w jakiej roli Wojsko Polskie uczestniczyło w działaniach w ramach misji sił NATO?*
3. *Jakie kryteria należy przyjąć do oceny dobrej mapy tematycznej ilustrującej zagadnienie polskich misji wojskowych w ramach NATO?*
4. *Jakie ogólnodostępne sieciowe serwisy tematyczne można wykorzystać dla zilustrowania treści mapy tematycznej poświęconej polskim misjom wojskowym w ramach NATO?*
5. *Jakie ogólnodostępne edytory map i usługi sieciowe mogą być przydatne do wykonania mapy tematycznej poświęconej polskim misjom wojskowym w ramach NATO?*

Sprawdzenie poprzez głosowanie tzw. metodą świateł (kolorowe kartki), w jakim stopniu uczniowie zrozumieli cele zajęć, czyli to, czego mają się nauczyć.

Praca w zespołach (25 minut)

1. Wyjaśnienie, że celem pracy zespołów będzie opracowanie krótkiej prezentacji komputerowej (maksymalnie 3 slajdy), która może być przydatna w opracowaniu projektu mapy tematycznej.

2. Zdefiniowanie kryteriów oceny prezentacji np. praktyczna przydatność i zwięzłość.
3. Wylosowanie spośród uczniów 10 zespołów 2-3 osobowych za pomocą przygotowanych ponumerowanych losów z numerami 1-5.
4. Przydział poszczególnym zespołom po jednym z opracowanych zagadnień wg zasady, że zespoły, które wylosowały ten sam numer opracowują to samo zagadnienie, np. zespoły z nr 2 opracowują zagadnienie 2.
5. Wyjaśnienie, że do opracowania prezentacji grupy mogą wykorzystać wiedzę posiadaną przez członków zespołu oraz materiały z sieci Internet, a także materiały wskazane przez nauczyciela (patrz: Źródła).
6. Wyjaśnienie, że ocena efektów pracy grup będzie miała charakter koleżeński i kształtujący. Oznacza to, że uczniowie dokonają samodzielnie i wzajemnie oceny swoich prac, wskazując koleżankom i kolegom z grup o tym samym numerze na: zalety wykonanych prezentacji oraz sposoby w jaki należy poprawić lub uzupełnić prezentację.
7. Wyjaśnienie, że na wykonanie zadań grupy mają około 20 minut.
8. Sprawdzenie poprzez głosowanie tzw. metodą świateł (kolorowe kartki), w jakim stopniu uczniowie zrozumieli powyższe instrukcje dotyczące kryteriów oceny prezentacji oraz zasad oceny koleżeńskiej.
9. W trakcie pracy zespołów zadaniem nauczyciela jest uważne obserwowanie rezultatów pracy zespołów w postaci powstających prezentacji oraz treści i formy ocen koleżeńskich formułowanych przez uczniów. Uwagi nauczyciela powinny odnosić się głównie do rażących błędów merytorycznych oraz naruszeń ustalonych zasad oceny. Zaobserwowane błędy i naruszenia zasad powinny posłużyć uczniom do skorygowania działań w kolejnej próbie rozwiązania problemu.

Podsumowanie (5 minut)

Wyjaśnienie zadania domowego

Dokonajcie ulepszeń prezentacji opracowanych w trakcie zajęć w oparciu o uwagi kolegów i koleżanek oraz przyjęte kryteria oceny prezentacji.

Przygotujcie krótkie 5-minutowe wystąpienie przedstawiciela swojego zespołu, które zostanie zaprezentowane przez wylosowany zespół na kolejnej lekcji.

Lekcja 2 w pracowni komputerowej

Wprowadzenie (5 minut)

Przypomnienie uczniom, że lekcja stanowi kontynuację cyklu 3-4 lekcji, którego rezultatem będzie indywidualne opracowanie map tematycznych ilustrujących udział Wojska Polskiego w misjach wojskowych NATO.

Przypomnienie celów zajęć.

Prezentacje dorobku zespołów (25 minut)

1. Zaprezentowanie na forum klasy, w 5-minutowych wystąpieniach, przez wylosowane zespoły o numerach 1-5, poprawionych na poprzednich zajęciach prezentacji.
2. Ocena kształtująca sformułowana przez pozostałych uczniów w trakcie zajęć, zgodnie z przyjętymi zasadami i kryteriami.

Pytania pomocnicze

- *Co świadczy o tym, że prezentacja jest: praktycznie przydatna i zwięzła*
- *Co i w jaki sposób można poprawić lub uzupełnić w prezentacjach?*

3. Uzgodnienie sposobu i zasad umieszczenia i udostępnienia poprawionych przez uczniów prezentacji opracowanych przez uczniów na bezpiecznej ogólnodostępnej platformie sieciowej (szkolny serwer/intranet, chmura). Zachęcenie do wykorzystania zebranych prezentacji do wykonania zadania domowego i przygotowania się do samodzielnego zaprojektowania mapy na kolejnych zajęciach.

4. Sprawdzenie poprzez głosowanie tzw. metodą świateł (kolorowe kartki), w jakim stopniu uczniowie zrozumieli powyższe instrukcje dotyczące sposobu wykonania zadania domowego.

Podsumowanie (5 minut)

Wyjaśnienie zadania domowego:

1. *Korzystając z zasobów materiałów i prezentacji wykonanych przez koleżanki i kolegów przygotuj się do zaprojektowania mapy tematycznej w zespole 2-3 osobowym.*
2. *W tym celu wykonaj ćwiczenie w oparciu o materiały pomocnicze 2.1 i 2.2.*
3. *Uzupełnioną tabelę wyślij nauczycielowi Geografii na wskazany adres w postaci załącznika do poczty elektronicznej lub udostępnij w inny uzgodniony sposób, do dnia, w celu dokonania oceny sumującej.*
Kryteria oceny pracy:
Trafność argumentacji, praktyczna przydatność wniosków, poprawność terminologiczna.

Sprawdzenie poprzez głosowanie tzw. metodą świateł (kolorowe kartki), w jakim stopniu uczniowie zrozumieli powyższe instrukcje dotyczące sposobu wykonania zadania domowego.

Lekcja 3 w sali szkolnej wyposażonej w komputer, rzutnik, ekran, multitablecę

Wprowadzenie (5 minut)

1. Przypomnienie uczniom, że lekcja stanowi kontynuację cyklu 3-4 lekcji, którego rezultatem będzie opracowanie w małych zespołach map tematycznych ilustrujących udział Wojska Polskiego w misjach wojskowych NATO. Przypomnienie celów zajęć.

2. Omówienie przez nauczyciela zalet nadesłanych prac domowych. Wskazanie sposobu poprawienia najczęściej występujących niedociągnięć. Udostępnienie zestawienia ocen uzyskanych przez uczniów.

Ćwiczenia i prezentacje (30 minut)

1. Opracowanie w 2-3-osobowych zespołach projektów map tematycznych.
2. Prezentacja i udostępnienie za pośrednictwem sieci lub na ekranie (multitablicy) opracowanych w zespołach projektów map tematycznych.
3. Dyskusja nad osiągniętymi rezultatami w trakcie prezentacji w ramach podsumowania zajęć.

Podsumowanie (5 minut)

1. Omówienie doświadczeń uczestników debaty i ewaluacja cyklu zajęć

Na zakończenie zajęć można poprosić uczniów o dokonanie samooceny i podsumowanie zdobytych doświadczeń poprzez dokończenie sformułowania rozpoczętych zdań:

Zrozumieliśmy że ...

Potrafimy lepiej ...

Nauczyliśmy się ...

Z uczestnikami debaty, na kolejnych zajęciach można dodatkowo przeprowadzić dyskusję podsumowującą ich doświadczenia w projektowaniu map tematycznych z wykorzystaniem pytań pomocniczych.

- Co ułatwiało, a co utrudniło opracowanie mapy?
- Które elementy map były udane i dlaczego?
- Które elementy map należy poprawić i w jaki sposób?
- W jaki sposób należy przygotować się do kolejnej próby zaprojektowania własnej mapy tematycznej?

2. Przeprowadzenie ewaluacji podsumowującej cykl zajęć.

Udostępnienie uczniom ocen sformułowanych przez nauczyciela na KARTACH OCENY MAP TEMATYCZNYCH wg wzoru zamieszczonego poniżej.

Zadanie domowe.

Poprawione i podpisane nazwiskami autorów mapy, wyślij nauczycielowi Geografii na wskazany adres w postaci załącznika do poczty elektronicznej lub udostępnij w inny uzgodniony sposób, do dnia, w celu dokonania oceny sumującej i kształtującej.

Oceny zostaną sformułowane na podstawie kryteriów zawartych w KARCIE OCENY MAPY TEMATYCZNEJ.

KARTA OCENY MAPY TEMATYCZNEJ

KRYTERIA OCENY MAP TEMATYCZNYCH	OCENA (1-6)	OCENA KSZTAŁTUJĄCA / WSKAZÓWKI NAUCZYCIELA
Aktualność mapy		
Trafność doboru obszaru mapy		
Trafność doboru odwzorowania kartograficznego		
Trafność doboru skali mapy		
Trafność doboru metody prezentacji treści / tematu mapy		
Atrakcyjność przekazu		
Ocena sumująca/średnia ważona		

Źródła

1. Robert Kupiecki, Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego, Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Warszawa 2016.
Rozdział 2 - NATO po 1989 roku. Operacje NATO
Rozdział 3 - Polska w NATO
Aneks - Najważniejsze daty w historii NATO
2. Edyta Brudnik i inni, Ja i mój uczeń pracujemy aktywnie: przewodnik po metodach aktywizujących Cz. 1. i 2. – Kielce, Oficyna Wydawnicza Nauczycieli, Wydaw. JEDNOŚĆ, 2002 i 2003.
3. Magdalena Dymińska, Geografia. Strona przedmiotowa - Klasyfikacja map.
http://www.geografia24.eu/index.php?strona=_opracowania/geo_210klas
4. Tworzenie i edycja własnych map w Moich Mapach.
<https://support.google.com/maps/answer/3045850?co=GENIE.Platform%3DDesktop&hl=pl>

Załącznik 1

ANALIZA I WYBÓR CELÓW I TREŚCI NAUCZANIA PODSTAWY PROGRAMOWEJ UŻYTECZNYCH DO ZAPROJEKTOWANIA ZAJĘĆ SŁUŻĄCYCH OPRACOWANIU MAPY TEMATYCZNEJ POŚWIĘCONEJ UDZIAŁOWI WOJSKA POLSKIEGO W MISJACH WOJSKOWYCH NATO

WYBRANE FRAGMENTY PODSTAWY PROGRAMOWEJ PRZEDMIOTU GEOGRAFIA IV etap edukacyjny, poziom rozszerzony

CELE KSZTAŁCENIA WYMAGANIA OGÓLNE	OPIS CELU / WYMAGANIA	TREŚCI NAUCZANIA - WYMAGANIA SZCZEGÓŁOWE (drukem wytłuszczonym - treści ujęte w scenariuszu)
III. Proponowanie rozwiązań problemów występujących w środowisku geograficznym, zgodnie z koncepcją zrównoważonego rozwoju i zasadami współpracy, w tym międzynarodowej.	Uczeń wskazuje propozycje rozwiązań lokalnych, regionalnych i globalnych problemów środowiskowych, demograficznych i gospodarczych zgodnych z koncepcją zrównoważonego rozwoju oraz opartych na równoprawnych zasadach współpracy między regionami i państwami.	9. Działalność gospodarcza na świecie. Uczeń: 15) wyjaśnia przyczyny i przebieg konfliktów zbrojnych w wybranych regionach współczesnego świata.
IV. Pozyskiwanie, przetwarzanie oraz prezentowanie informacji na podstawie różnych źródeł informacji geograficznej, w tym również technologii informacyjno-komunikacyjnych oraz Geograficznych Systemów Informacyjnych (GIS).	Uczeń zdobywa informacje oraz rozwija i doskonali umiejętności geograficzne, wykorzystując wszystkie dostępne (w tym najnowsze) źródła informacji, pomiary i obserwacje bezpośrednie; potrafi selekcjonować i przetwarzać informacje do prezentacji wybranych zagadnień.	1. Źródła informacji geograficznej. Uczeń: 1) klasyfikuje mapy ze względu na różne kryteria; 2) oblicza odległości w terenie oraz powierzchnię na podstawie map wykonanych w różnych skalach; 3) odczytuje i opisuje cechy środowiska przyrodniczego (np. ukształtowanie i rzeźbę terenu, budowę geologiczną) i społeczno-gospodarczego (np. rozmieszczenie zasobów naturalnych, ludności, szlaki transportowe) na podstawie map: topograficznej, hipsometrycznej i tematycznej; 4) interpretuje zjawiska geograficzne przedstawiane na wykresach, w tabelach, na schematach i modelach; 5) formułuje zależności przyczynowo-skutkowe, funkcjonalne i czasowe między wybranymi elementami środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego oraz dokonuje ich weryfikacji, wykorzystując mapy tematyczne; 7) stosuje wybrane metody kartograficzne do prezentacji cech ilościowych i jakościowych środowiska geograficznego; 8) korzysta z technologii informacyjno-komunikacyjnych w celu pozyskiwania, przechowywania, przetwarzania i prezentacji informacji geograficznych.

Załącznik 2

MATERIAŁ POMOCNICZY 2.1 DO ZAJĘĆ SŁUŻĄCYCH OPRACOWANIU MAPY TEMATYCZNEJ POŚWIĘCONEJ UDZIAŁOWI WOJSKA POLSKIEGO W MISJACH WOJSKOWYCH NATO

Mapa 1. PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE NATO.

Mapa 2. PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE NATO.

Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Pa%C5%84stwa_cz%C5%82onkowskie_NATO

Załącznik 3

MATERIAŁ POMOCNICZY 2.2 DO ZAJĘĆ SŁUŻĄCYCH OPRACOWANIU MAPY TEMATYCZNEJ POŚWIĘCONEJ UDZIAŁOWI WOJSKA POLSKIEGO W MISJACH WOJSKOWYCH NATO

ĆWICZENIE

1. Porównaj Mapy nr 1 i 2 (zamieszczone w Materiale pomocniczym 2.1., Załącznik 2) pod kątem ich przydatności dla zilustrowania projektowanej prezentacji poświęconej udziałowi Wojska Polskiego w zagranicznych misjach wojskowych NATO.
2. W analizie weź pod uwagę kryteria zamieszczone w tabeli poniżej.
3. Podsumuj analizę formułując wnioski dotyczące przydatności Map 1 i 2 do opracowania ww. prezentacji.

KRYTERIUM OCENY PRZYDATNOŚCI MAPY	MAPA 1		MAPA 2	
	ZALETY	WADY	ZALETY	WADY
Aktualność mapy				
Trafność doboru obszaru mapy				
Trafność doboru odwzorowania kartograficznego				
Trafność doboru skali mapy				
Trafność doboru metody prezentacji treści / tematu mapy				
Atrakcyjność przekazu				
WNIOSKI				